

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Empirisch rapport

De lhbtq+-opvattingen van jongeren

Managementsamenvatting

Nikki P. Dekker, Bert N. Bakker, Anke Munniksma, Remmert Daas
& Han L. J. van der Maas

Universiteit van Amsterdam
2026

In opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

Introductie en context

Dit tweede deelrapport van het onderzoek naar lhbtq+-opvattingen van Nederlandse jongeren (12-18 jaar) is uitgevoerd door de Universiteit van Amsterdam in opdracht van het ministerie van OCW. Het bouwt voort op deelrapport 1 ([Dekker et al., 2025](#)), een literatuurstudie waarin vijftien jaar empirisch onderzoek wordt samengevat naar de opvattingen van Nederlandse jongeren over lhbtq+ personen, de ontwikkeling van deze opvattingen en de samenhang met demografische en sociale factoren.

Belangrijkste bevindingen uit deelrapport 1, Dekker et al. (2025)

De literatuurstudie van Dekker et al. (2025) concludeerde dat Nederlandse jongeren in de onderzochte periode (2010–2024) over het algemeen positieve opvattingen hadden over lhbtq+ personen. Deze bevindingen zijn echter grotendeels gebaseerd op onderzoek naar opvattingen over homoseksuele mannen en lesbische vrouwen, terwijl er weinig tot geen inzicht bestaat in de houdingen ten opzichte van bi+, transgender, intersekse en non-binaire personen. Bovendien tonen verschillende rapporten uiteenlopende trends op nationaal en regionaal niveau: nationale rapporten signaleren sinds 2009 een gestage toename van acceptatie van homoseksualiteit, terwijl enkele regionale rapporten een wisselender beeld laten zien, met een lichte stijging tussen 2015 en 2019, gevolgd door een afname tussen 2019 en 2023.

De literatuur laat zien dat genderidentiteit, leeftijd, leerweg, godsdienst en migratieachtergrond samenhangen met opvattingen over lhbtq+-personen. Genderidentiteit is het meest onderzocht: meisjes hebben gemiddeld positievere opvattingen dan jongens. Daarnaast laten studies verschillen zien naar leerweg, godsdienst en migratieachtergrond: vmbo-leerlingen, religieuze jongeren en jongeren met een migratieachtergrond hebben gemiddeld minder positieve opvattingen over lhbtq+ personen dan havo- en vwo-leerlingen, niet-religieuze jongeren en jongeren zonder migratieachtergrond. Voor leeftijd komt geen eenduidig patroon naar voren. Omdat migratieachtergrond slechts in twee studies is onderzocht, moeten de bijbehorende resultaten met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

Ook de sociale omgeving – zoals ouders, vrienden, klasgenoten en intergroepscontact – hangt samen met de opvattingen van jongeren over lhbtq+ personen. Positieve

houdingen in de omgeving, of direct contact met lhbtq+ personen, gaan vaak samen met positievere opvattingen bij de jongere zelf.

Tegelijkertijd signaleert Dekker et al. (2025) belangrijke kennislacunes. Veel studies zijn niet representatief voor de Nederlandse jongerenpopulatie en onderzoek naar opvattingen over andere lhbtq+ groepen dan homoseksuele mannen en lesbische vrouwen is beperkt. Daarnaast zijn verschillen tussen demografische groepen (anders dan op basis van geslacht of genderidentiteit) en de interacties tussen demografische kenmerken nauwelijks onderzocht. Ook de rol van de sociale omgeving – zoals ouders, vrienden, klasgenoten en intergroepscontact – blijft grotendeels onderbelicht.

Dit tweede, empirische deelrapport (Dekker et al. 2026), vult deze leemtes gedeeltelijk aan door recente data (2021-2024) te analyseren en aanvullend inzicht te bieden in actuele lhbtq+-opvattingen van jongeren, evenals in de samenhang met relevante demografische en sociale factoren.

Doel en onderzoeksvraag

De centrale vraag van het onderzoek luidt: *Hoe kunnen de lhbtq+-opvattingen van jongeren, en eventuele veranderingen daarin, verklaard worden?* De bijbehorende deelvragen zijn:

1. *Wat zijn de lhbtq+-opvattingen van Nederlandse jongeren?*
2. *Wat is de samenhang tussen de lhbtq+-opvattingen van jongeren en diverse demografische en sociale factoren?*
3. *Zijn de lhbtq+-opvattingen van jongeren in recente jaren veranderd? En zo ja, kunnen deze veranderingen worden verklaard door de hierboven genoemde factoren?*
4. *Hoe kunnen deze verklaringen worden geduid aan de hand van bestaande wetenschappelijke literatuur?*
5. *Waar liggen mogelijke kansen om de acceptatie van lhbtq+ personen onder jongeren te bevorderen?*

Deelrapport 2 richt zich op de eerste drie deelvragen aan de hand van recent verzamelde data (2021-2024). Deelvragen vier en vijf zijn uitgebreid behandeld in deelrapport 1 (Dekker et al., 2025). In de conclusie van deelrapport 2 wordt antwoord gegeven op alle deelvragen, waarbij de resultaten van deelrapport 2 (de empirische studie) en deelrapport 1 (de literatuurstudie) worden geïntegreerd.

Methode

Deelrapport 2 maakt gebruik van twee kwantitatieve datasets met Nederlandse jongeren (12-18 jaar):

- **Sociaal-Maatschappelijke Opvattingen onder Jongeren** (SMOJ-data) – cross-sectioneel, 2024; 1.656 leerlingen van acht middelbare scholen (leerjaar 1-6).
- **Burgerschap Meten** (BSM-data) – herhaald cross-sectioneel, 2021-2024; 30.120 leerlingen van 114 middelbare scholen (leerjaar 1-3).

Beide datasets zijn verzameld via digitale vragenlijsten onder toezicht van een docent, met vrijwillige en anonieme deelname. De **SMOJ-dataset** brengt de opvattingen over gender, Paarse Vrijdag en genderneutrale toiletten in kaart, aangevuld met demografische kenmerken (genderidentiteit, leerweg, leerjaar, godsdienst, migratieachtergrond) en een meting van conservatisme. De **BSM-dataset** meet opvattingen over lhbtq+-gelijkwaardigheid en affectieve autonomie (het recht om zelf te bepalen op wie je verliefd bent), en bevat vier demografische kenmerken: geslacht, leerweg, leerjaar en migratieachtergrond.

Lhbtq+-opvattingen zijn gemeten met stellingen, waarbij de antwoorden gecategoriseerd zijn van conservatief tot progressief; neutrale posities worden apart vermeld. Een conservatieve beoordeling duidt op een traditionele of terughoudende houding ten aanzien van het thema, terwijl een progressieve beoordeling aangeeft dat de respondent openstaat voor verandering, gelijkwaardigheid of autonomie.

De data-analyse combineert beschrijvende statistiek met inferentiële toetsen. Factoren die mogelijk samenhangen met lhbtq+-opvattingen zijn geselecteerd met de LASSO-methode, een exploratieve techniek die relevante voorspellers identificeert (Tibshirani, 1996). Vervolgens zijn variantieanalyses uitgevoerd om de statistische significantie van

de verbanden te toetsen. Beide datasets bieden inzicht in de lhbtq+-opvattingen van jongeren en de samenhang met persoonlijke kenmerken. Op basis van de BSM-data worden trends in lhbtq+-opvattingen over de periode 2021-2024 in kaart gebracht.

Belangrijkste bevindingen

De analyses laten zien dat Nederlandse jongeren in onze datasets gemiddeld conservatieve opvattingen hebben over gender, Paarse Vrijdag en genderneutrale toiletten (SMOJ-data):

- **Genderopvattingen:** 54% conservatief, 12% neutraal, 36% progressief
- **Paarse Vrijdag:** 41% conservatief, 28% neutraal, 32% progressief
- **Genderneutrale toiletten:** 61% conservatief, 18% neutraal, 22% progressief

Tegelijkertijd hebben zij gemiddeld progressieve opvattingen over lhbtq+-gelijkwaardigheid en affectieve autonomie (BM-data):

- **Lhbtq+-gelijkwaardigheid:** 41% conservatief, 59% progressief
- **Affectieve autonomie:** 35% conservatief, 65% progressief

Samenhang met demografische en sociale factoren

De belangrijkste bevindingen in onze datasets zijn hieronder samengevat, geordend van sterkere naar zwakkere hoofdverbanden tussen persoonlijke kenmerken en lhbtq+-opvattingen. Waar van toepassing worden interacties toegelicht. De interacties betreffen in alle gevallen zeer kleine tot kleine verschillen, wat betekent dat de praktische betekenis beperkt is.

- **Conservatisme (kleine tot middelgrote verschillen):** jongeren met conservatieve sociaal-maatschappelijke opvattingen hebben over het algemeen ook conservatievere lhbtq+-opvattingen dan jongeren met progressieve opvattingen, die het meest progressief scoren.
- **Genderidentiteit (zeer kleine tot middelgrote verschillen):** jongens hebben gemiddeld conservatievere lhbtq+-opvattingen dan meisjes. Deze verschillen variëren naar leerweg en afnamejaar.
 - *Interactie met leerweg (zeer kleine tot kleine verschillen):* het verschil tussen jongens en meisjes zijn het kleinst binnen het vmbo, groter binnen de havo en het grootst binnen het vwo.

- *Interactie met afnamejaar (zeer kleine verschillen)*: het verschil tussen jongens en meisjes neemt af over de periode 2021-2024, voornamelijk door een kleine verschuiving richting conservatievere opvattingen onder meisjes.
- **Godsdienst (kleine tot middelgrote verschillen)**: religieuze jongeren hebben, ongeacht religieuze affiliatie, gemiddeld conservatievere lhbtq+-opvattingen dan niet-religieuze jongeren. Onder religieuze jongeren hebben islamitische jongeren conservatievere lhbtq+-opvattingen dan christelijke en andersgelovige jongeren. Deze verschillen variëren naar migratieachtergrond.
 - *Interactie met migratieachtergrond (zeer kleine tot kleine verschillen)*: Verschillen naar godsdienst zijn groter bij jongeren zonder migratieachtergrond (ten opzichte van jongeren met migratieachtergrond).
- **Leerweg (zeer kleine verschillen)**: jongeren binnen het vmbo hebben gemiddeld conservatievere lhbtq+-opvattingen dan jongeren binnen de havo en het vwo. Deze verschillen variëren naar genderidentiteit en leerjaar.
 - *Interactie met genderidentiteit (zeer kleine tot kleine verschillen)*: verschillen naar leerweg zijn groter bij meisjes dan bij jongens. Voor beide is een gradiënt zichtbaar: vwo-leerlingen scoren het meest progressief, gevolgd door havo- en vmbo-leerlingen.
 - *Interactie met leerjaar (zeer kleine verschillen)*: verschillen naar leerwegen nemen toe in hogere leerjaren. Vwo-leerlingen hebben vanaf het eerste leerjaar consequent de meest progressieve opvattingen. Voor havo- en vmbo-leerlingen zijn er geen verschillen in de eerste twee leerjaren, maar in het derde leerjaar scoren havoleerlingen progressiever dan vmbo-leerlingen.
- **Afnamejaar (zeer kleine verschillen)**: de lhbtq+-opvattingen van jongeren zijn in de periode 2021-2024 grotendeels stabiel gebleven. Er is een zeer kleine verschuiving richting conservatievere opvattingen. Deze afnamejaarverschillen variëren naar genderidentiteit.
 - *Interactie met genderidentiteit (zeer kleine verschillen)*: verschillen naar afnamejaar zijn groter bij meisjes (ten opzichte van jongens). Er is een zeer lichte verschuiving richting conservatievere opvattingen bij meisjes, terwijl de opvattingen van jongens grotendeels stabiel blijven.
- **Leerjaar (geen hoofdverband)**: in beide datasets worden geen verschillen gevonden in lhbtq+-opvattingen tussen jongeren in verschillende leerjaren.

Leerjaar speelt wel een interactieve rol in de samenhang tussen leerweg en lhbtq+-opvattingen.

- **Migratieachtergrond (geen hoofdverband):** In beide datasets worden geen verschillen gevonden in lhbtq+-opvattingen tussen jongeren met en zonder migratieachtergrond. Migratieachtergrond speelt wel een interactieve rol in de samenhang tussen godsdienst en lhbtq+-opvattingen.

Conclusies uit deelrapport 2

In onze datasets laten Nederlandse jongeren een pluriform patroon zien in hun lhbtq+-opvattingen. Over concrete, zichtbare genderidentiteit gerelateerde thema's denken jongeren gemiddeld conservatiever: 54% heeft conservatieve opvattingen over gender, 61% over genderneutrale toiletten, en de steun voor Paarse Vrijdag is verdeeld.

Tegelijkertijd onderschrijft een meerderheid van de jongeren meer abstracte normen, zoals lhbtq+-gelijkwaardigheid en affectieve autonomie: 59% is van mening dat iedereen gelijk is ongeacht op wie je valt (tegen 41% die dat niet vindt), en 65% vindt dat iedereen zelf mag bepalen op wie je verliefd wordt (tegen 35% die dat niet vindt). De resultaten laten zien dat zowel conservatieve als progressieve opvattingen op alle bevraagde thema's substantieel aanwezig zijn, wat illustreert dat lhbtq+-opvattingen onder Nederlandse jongeren niet uniform zijn, maar uiteenlopen.

De lhbtq+-opvattingen van jongeren variëren naar mate van conservatisme, genderidentiteit, godsdienst en leerweg, waarbij conservatisme en genderidentiteit het sterkst samenhangen met deze opvattingen. In tegenstelling tot eerdere bevindingen uit deelrapport 1 (Dekker et al., 2025) laten de twee datasets in deze studie geen verschillen zien tussen jongeren met en zonder migratieachtergrond, noch tussen jongeren in verschillende leerjaren (een indicatie voor leeftijd). Verschillen tussen groepen in lhbtq+-opvattingen doen zich in onze datasets meestal niet op zichzelf voor, maar zijn conditioneel aan andere demografische en sociale kenmerken (interacties).

Op landelijk niveau zijn de lhbtq+-opvattingen van jongeren in de periode 2021-2024 grotendeels stabiel gebleven. Er is een minimale verschuiving richting conservatievere opvattingen, met name onder meisjes: hun opvattingen worden in deze periode iets conservatiever, terwijl de opvattingen van jongens grotendeels stabiel blijven. Hoewel

deze verschillen statistisch waarneembaar zijn, zijn de effectgroottes zeer klein, wat de praktische betekenis beperkt.

Praktijkgerichte aanbevelingen

- **Faciliteer open dialoog en peer-initiatieven:** Creëer veilige gespreksruimtes waarin jongeren verschillen in opvattingen over lhbtq+-thema's kunnen bespreken. Door interactieve workshops, mentorprogramma's of peer-led initiatieven kunnen jongeren gesprekken voeren en van elkaar leren, terwijl intergroepscontact empathie en inclusieve houdingen kan bevorderen.
- **Ontwikkel interventies op maat:** Stem inhoud, toon en werkvormen van interventies af op de uiteenlopende demografische en sociale kenmerken van jongeren. Een doelgroepgerichte aanpak vergroot de relevantie van interventies en verhoogt de kans dat zij daadwerkelijk bijdragen aan lhbtq+-acceptatie.
- **Investeer in deskundigheidsbevordering:** Professionals die met jongeren werken kunnen profiteren van gerichte trainingen over inclusieve omgangsvormen, diverse identiteiten binnen de lhbtq+ gemeenschap en signaleren van uitsluiting. Goed geïnformeerde professionals kunnen activiteiten beter afstemmen op de sociale context en diversiteit van jongeren, wat bevorderlijk kan zijn voor het bereik en de effectiviteit van interventies.
- **Veranker diversiteitsbeleid in praktijk en organisaties:** Zorg dat beleid op verschillende niveaus zorgvuldig wordt vormgegeven en uitgevoerd. Door beleid te vertalen naar concrete acties, zichtbaar te communiceren over diversiteit en professionals rolmodellen te laten zijn, ontstaat een consistent klimaat waarin jongeren zich veilig, gezien en geaccepteerd voelen.

Onderzoeksgerichte aanbevelingen

- **Focus op onderbelichte lhbtq+-groepen:** Richt vervolgonderzoek expliciet op bi+, transgender, intersekse en non-binaire jongeren, zodat beleid en interventies aansluiten bij de diversiteit aan opvattingen en ervaringen.
- **Voer intersectioneel onderzoek uit:** Onderzoek hoe combinaties van demografische en sociale kenmerken gezamenlijk samenhangen met de lhbtq+-opvattingen van jongeren, zodat interventies en programma's beter afgestemd kunnen worden op uiteenlopende leefwerelden.

- **Breng de sociale context in kaart:** Analyseer de rol van vrienden, leeftijdsgenoten, familie, school en media in lhbtq+-opvattingen, in zowel offline als online contexten. Inzicht hierin helpt interventies effectiever af te stemmen op de leefwereld van jongeren.
- **Implementeer continue monitoring:** Volg trends en regionale verschillen in opvattingen over tijd, zodat veranderingen tijdig signaleerd worden en beleid, interventies en programma's actueel en effectief blijven.
- **Onderzoek effectiviteit diversiteitsbeleid:** Evalueer systematisch welke maatregelen en interventies bijdragen aan een inclusief klimaat en hoe beleid, programma's en praktijk het beste op elkaar kunnen worden afgestemd.